herpy

AGAMER

Roughtail Rock Agama

Laudakia stellio

Laudakia stellio är en kraftig, taggig klippagam från östra Medelhavsområdet, grå till brun med ljusa, stjärnformade fläckar och en svans i tydliga ringar. Den är dagaktiv, klättrar bra, äter både insekter och växter och blir 30-35 cm. Den behöver ett torrt terrarium med en mycket varm solplats, UVB och gott om stenar att gömma sig i.

Familj: Agamidae Tidigare namn: *Stellagama stellio; Agama stellio; Stellio stellio*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-35 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande, klipplevande och marklevande**
Biotop	**Halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**100 × 50 × 50 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**21-30 °C**
Värmeplats	**40-46 °C**
Temperatur, natt	**17-20 °C**
Luftfuktighet	**15-35 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter och växter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**4-10 ägg**
Inkubation	**60-90 dagar** vid 26-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Laudakia stellio är en kraftig agam med brett huvud, starka ben och grova, kölade fjäll, särskilt på ryggen och svansen. Grundfärgen är grå till brun med ljusa, gräddgula eller orange fläckar som ofta smälter samman till band. Svansen är delad i tydliga leder, var och en med två kransar av fjäll. Färgerna växlar med temperatur och humör, och under parningstiden får hanen kraftigare färger på huvud och hals. Artnamnet syftar troligen på de små, stjärnliknande fläckarna.

Vuxna djur blir 30-35 cm inklusive svans; kroppen mäter högst omkring 13 cm från nos till kloak, och svansen är ungefär en och en halv gång så lång. Hanarna är större än honorna och har större huvud. Djuret är snabbt, klättrar bra och är skyggt: vid fara försvinner det ner i en springa mellan stenarna.

Arten beskrevs av Linné 1758 och har bytt släkte flera gånger: *Agama stellio*, *Laudakia stellio* 2012 *Stellagama stellio* och sedan 2022 åter *Laudakia stellio*. Namnet *Stellagama stellio* syns fortfarande i handeln och i äldre litteratur. DNA-undersökningar har visat att arten i den gamla, breda betydelsen är en artgrupp. Beståndet på Cypern hör numera till *Laudakia cypriaca*, och

beståndena i Egypten, Israel, Syrien och Libanon till *Laudakia vulgaris*. Djur i handeln är ofta formen *brachydactyla*, som i dag räknas till *L. vulgaris*. Skötseln är densamma för hela gruppen, men uppgifter i äldre litteratur kan höra till de närbesläktade arterna.

Arten är en spännande agam för den som vill ha ett mindre och mer klippboende djur än *Pogona vitticeps*. Den tål lugn hantering, men är inget djur som ska tas upp varje dag.

Utbredning och livsmiljö

Laudakia stellio lever i östra Medelhavsområdet: i Grekland, i västra, centrala, södra och sydöstra Turkiet och i Jordanien. I Grekland finns den på många öar i Egeiska havet, bl.a. Kykladerna (Naxos, Paros, Mykonos, Delos), Rhodos, Kos, Samos, Lesbos och Chios, samt kring Thessaloniki och på Korfu. Flera av ö-bestånden, bl.a. på Korfu, beror troligen på att människor har tagit med sig djuren. Arten har också införts till Malta.

Äldre kartor ger arten en betydligt större utbredning som även omfattar Cypern, Levanten och Egypten. De bestånden räknas i dag till närstående arter. Kartan visar den nuvarande avgränsningen.

> **Naturlig utbredning:** Grekland och Turkiet.

LIVSMILJÖ

Laudakia stellio lever i öppen, torr och stenig terräng: klippsluttningar, stenmurar, ruiner och klippor, men också i buskage och i trädgårdar och byar med murar. Den sitter gärna på stenar, murar och trädstammar och solar sig och drar sig vid fara ner i springor.

Klimatet är medelhavsklimat med långa, torra och varma somrar och milda, regnigare vintrar. Djuret håller en kroppstemperatur på omkring 34 °C när det är aktivt och väljer i en temperaturgradient 33-38 °C. Det jagar både från en utkiksplats och aktivt och äter mest insekter, men också snäckor, små ormar, grodor och frukt. I naturen blir den upp till omkring 7 år.

Läs mer: Värme och temperatur

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett terrarium på minst 100 × 50 × 50 cm (längd × bredd × höjd). Ett par eller en hane med ett par honor ska ha minst 120 × 60 × 60 cm. Arten är aktiv, så större är bättre, och längden avgör hur bra gradient som kan skapas.

Använd en botten av sand blandad med lite jord, minst 5 cm djup, så att djuret kan gräva. Undvik grov grus och krossade skal; lös botten kan ge förstoppning om djuret sväljer mycket av den. Ta bort avföring dagligen, och byt bottnen helt var 3:e-4:e månad.

Inred med en platt solsten av skiffer eller annan sten, stabila högar av platta stenar, kork och ihåliga grenar att klättra på. Minst två-tre gömslen i olika temperaturzoner är ett minimum, och allt ska stå fast, så att inget välter. Terrariet ska vara väl ventilerat och kunna låsas, för djuret är snabbt. Torktåliga växter, äkta eller konstgjorda, ger ro.

TEMPERATUR

Laudakia stellio ska ha en tydlig gradient. Solstenen ska ha en yttemperatur på 40-46 °C, mätt med en infraröd termometer, medan den svala änden ligger på 21-29 °C. Då kan djuret själv hålla kroppen på de 33-38 °C det föredrar. Använd en halogenspot i en keramisk fattning över en platt sten. Keramiska värmeelement och färgade lampor är inte lämpliga för solplatsen.

På natten stängs all värme och allt ljus av, och temperaturen får sjunka till 17-20 °C. Är rummet kallare används ett keramiskt värmeelement på termostat. Använd termostat på alla värmekällor.

Dagslängden kan följa årstiden, se under ljus. Om djuret behöver en egentlig vintervila är inte dokumenterat; vintrarna i utbredningsområdet är milda.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten på dagen ska ligga på 15-35 %. Spraya väggarna lätt på morgonen, så att djuret kan dricka droppar, för agamer dricker gärna droppar hellre än ur en skål. En kraftig sprayning på kvällen får luftfuktigheten att stiga under natten, som den gör i naturen, men terrariet ska torka upp igen på dagen, och ventilationen ska vara god, för ihållande fukt ger luftvägsinfektioner.

Ha alltid en skål med färskt vatten i terrariet, och skrubba den varje vecka, eller när den är smutsig. För torr luft ger problem med hudömsningen på tår och svansspets.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Laudakia stellio är dagaktiv och solar sig mycket, så den ska ha kraftigt ljus och UVB motsvarande Ferguson-zon 3. Använd ett T5 HO-rör på 10-12 % i en reflekterande armatur på samma sida som värmelampan. Sitter röret över ett nät ska solstenen ligga 25-30 cm under det; sitter det inne i terrariet är avståndet 35-40 cm. Kontrollera med en UV-mätare. Den svala änden ska ha skugga.

Ha 10 timmars ljus på vintern och 14 timmar på sommaren, och släck alla lampor på natten. En extra LED eller ett lysrör på omkring 6.500 K ger mer ljus och hjälper växterna. Byt UVB-röret enligt tillverkarens anvisning, oftast var 12:e månad.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Laudakia stellio är allätare, men insekter utgör den största delen av kosten. Ge en varierad kost av välfödda insekter, t.ex. kackerlackor, syrsor, tomatsvärmare, silkesmaskar och mjölmaskar, och färskt grönt som maskrosblad, grönkål, sennepskål, ruccola och kaktusblad (opuntia). Sallat har lågt näringsvärde och används inte som stapelföda.

Ungar får insekter och grönt varje dag. Vuxna får grönt varje dag och insekter varannan dag, så många som de äter på omkring 10 minuter. Pudra insekterna lätt med kalk; växla mellan kalk med och utan D3, och ge vitaminer en gång i veckan. Tillskott strös på insekterna, inte på det gröna.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Laudakia stellio är skygg och snabb, men tål oftast lugn hantering. Ta aldrig djuret ovanifrån; lyft det underifrån och stötta kropp och ben. Låt helst djuret själv krypa upp på handen, och ta det aldrig ur ett gömställe. Håll passen korta tills djuret är tryggt med dig. Handmatning med pincett skapar förtroende.

Två hanar får aldrig bo tillsammans. Honor kan oftast bo tillsammans, och en hane kan hållas med en eller flera honor när djuren är lika stora och terrariet är tillräckligt stort. Ge många gömslen och flera solplatser, och skilj djuren åt om sår uppstår.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna av *Laudakia stellio* är större än honorna, har större huvud och får kraftigare färger på huvud och hals under parningstiden. Könet syns lättast på vuxna djur under säsongen.

Hos den närstående *L. vulgaris* är de minsta könsmogna djuren omkring 9 cm från nos till kloak. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. Sätt först en hona i avel när hon är fullvuxen och i god kondition.

PARNING

Parningen hos *Laudakia stellio* sker på våren och försommaren. Hanen försvarar sitt revir med huvudnickningar, färgväxling och uppblåst strupe och använder samma signaler när han uppvaktar honan. Erfarenheter av parning i fångenskap är inte dokumenterade. Sätt hanen till honan i ett rymligt terrarium med många gömslen, håll ögonen på dem, och skilj dem åt om honan får sår eller slutar äta.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 4-10 ägg från maj till juli, i sandig jord eller under stenar. Kullar på upp till 15-18 ägg hör till den nära släktingen *L. vulgaris*. Hur många kullar en hona lägger per år är inte dokumenterat.

Ge honan en äggläggningslåda med 10-15 cm fuktig sand där hon kan gräva. Utan en lämplig plats kan hon hålla kvar äggen, och det kan bli livshotande. Ge henne gott om foder och kalk före och efter äggläggningen.

INKUBATION

Äggen kläcks efter 2-3 månader. Ruvningstemperaturen är inte dokumenterad för *L. stellio*; 26-30 °C är en uppskattning lånad från den närbesläktade *Agama agama*. Ta försiktigt upp äggen utan att vända dem, och lägg dem i lätt fuktig vermikulit i en kläckare.

Arten har temperaturberoende könsbestämning, så ruvningstemperaturen påverkar könsfördelningen. Håll temperaturen stabil.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar ska ha samma inredning som de vuxna: gömslen, solplats och UVB. Mata dem dagligen med små insekter, pudrade med kalk, och finhackat grönt. Håll dem åtskilda från de vuxna, och skilj hanarna i tid, för de blir territoriella. Tillväxt och uppfödning i fångenskap är inte närmare dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta sjukdomar hos *Laudakia stellio* beror på fel i skötseln. Typiska problem är:

- Benskörhet (metabolisk bensjukdom) vid för lite UVB och kalk.
- Hudömsningsproblem vid för torr luft, särskilt på tår och svansspets.
- Luftvägsinfektion vid för låg temperatur eller ihållande hög fuktighet.
- Förstoppning vid sväljt bottenmaterial.
- Inälvsmask och andra parasiter. Håll nya djur i karantän, och låt undersöka ett avföringsprov.
- Äggläggningsproblem hos honor utan lämplig äggläggningsplats.

Ett friskt djur har klara ögon och fyllig svans och äter villigt. Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret är slött, inte har ätit på en vecka eller mer, har sår eller andas med öppen mun.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.